

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/364/2015
Identifikačné číslo spisu:	8113235837
Dátum vydania rozhodnutia:	16.12.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8113235837.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky Mgr. R., bývajúcej P., zastúpenej JUDr. Alojzom Naništom, advokátom v Prešove, Sládkovičova č. 8, proti odporcovi F., bývajúcemu na N., zastúpeného JUDr. Petrou Baňákovou, advokátkou v Nitre, Kocelova č. 2, o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému R. narodenému XX. decembra XXXX, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Prešove, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 27 P 436/2013, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. septembra 2014 sp. zn. 6 CoP 21/2014 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 9. septembra 2014 sp. zn. 6 CoP 21/2014 z r u ť a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov rozsudkom z 19. marca 2014 č.k. 27 P 436/2013-86 manželstvo navrhovateľky a odporcu uzavreté 21. septembra 2006 rozviedol a maloletého R., narodeného XX. decembra XXXX zveril na čas po rozvode do osobnej starostlivosti navrhovateľke s oprávnením maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok. Odporcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletého R. vo výške 150 eur mesačne, vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľky počínajúc dňom právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva. Styk odporcu s maloletým R. upravil na

1/ každý párny rok od 22. decembra od 12.00 hod. do 4. januára nasledujúceho roka do 20.30 hod. s tým, že ak sa stretávanie bude realizovať na Cypre, navrhovateľka zabezpečí doprovod dieťaťa na Cyprus, pričom odporca je povinný zabezpečiť náklady spojené s cestovaním a ubytovaním navrhovateľke aj dieťaťa. Ubytovanie je povinný zabezpečiť v mieste, kde sa bude realizovať stretávanie odporcu s dieťaťom,

2/ každý rok cez letné prázdniny od predposlednej júlovej nedele od 12.00 hod. do predposlednej augustovej nedele do 20.30 hod. tak, že ak sa toto stretávanie bude realizovať na Cypre, zabezpečí doprovod dieťaťa na Cyprus navrhovateľka a odporca je povinný zabezpečiť náklady spojené s cestovaním a ubytovaním navrhovateľke aj dieťaťa. Ubytovanie je povinný zabezpečiť navrhovateľke v mieste, kde sa bude stretnutie odporcu s dieťaťom realizovať,

3/ v prípade, že sa stretávanie odporcu s dieťaťom vo vyššie uvedených termínoch počas Vianoc a

počas letných prázdnin bude realizovať na Slovensku, v takomto prípade je navrhovateľka povinná na stretnutie odporcu s dieťaťom dieťa riadne pripraviť a odovzdať odporcovi v dohodnutom termíne, odporca je povinný v určenom termíne odovzdať dieťa navrhovateľke v mieste jej bydliska,

4/ v čase návštev odporcu na Slovensku odporca presný termín oznámi navrhovateľke minimálne tri týždne vopred. V takomto prípade navrhovateľka je povinná na stretnutie dieťa riadne pripraviť a odovzdať odporcovi pred svojím bytom v dohodnutom termíne a odporca je povinný v určenom termíne po dohode s navrhovateľkou odovzdať jej dieťa pred jej bytom,

5/ navrhovateľka je povinná umožniť odporcovi kontakt s dieťaťom cez komunikačné prostriedky ako telefón alebo internetový kontakt skype každú nedeľu v čase od 18.00 hod. do 19.00 hod.

O trovách konania rozhodol tak, že účastníci nemajú právo na náhradu trov konania. Rozhodnutie o rozvode manželstva súd odôvodnil trvalým rozvratom vzťahov medzi manželmi spôsobeným rozdielnosťou kultúr, rozdielnosťou predstavy o spoločnom živote a povahový nesúlad. Pri rozhodovaní o zverení maloletého R. do osobnej starostlivosti navrhovateľky vychádzal súd zo zhodných návrhov rodičov a zo skutočnosti, že v doterajšej starostlivosti navrhovateľky o maloletého nezistil žiadne nedostatky. Výšku vyživovacej povinnosti odporcu voči maloletému určil súd s prihliadnutím na potreby maloletého dieťaťa a jeho mimoškolské aktivity, pričom vychádzal zo skutočnosti, že matka pracuje ako učiteľka na gymnáziu v Prešove s priemerným mesačným zárobkom okolo 600 eur, odporca pracuje v Juhoafrickej republike s príjmom okolo 880 eur mesačne a má príležitostný príjem z prenájmu domu v Juhoafrickej republike 300 eur mesačne. Rozhodnutie o úprave styku odporcu s maloletým odôvodnil tým, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že aj keď rodičia majú medzi sebou vážne nezhody je na prospech maloletého dieťaťa, aby bol medzi ním a odporcom (otcom) vytvorený blízky citový vzťah. Prihliadol pri tom na tú skutočnosť, že odporca žije striedavo na Cypre a v Juhoafrickej republike a o dieťa sa skutočne zaujíma. Vzhľadom k tomu, že dieťa má v súčasnosti len 7 rokov, rozhodol zatiaľ o úprave stretávania len v prítomnosti navrhovateľky, nakoľko maloletý nie je vo veku, kedy by mohol absolvovať časovo náročnú cestu na Cyprus a späť sám. Zároveň upravil stretávanie aj v čase prázdnin a počas Vianoc, aby sa obaja rodičia mohli stretávať s dieťaťom v čase voľných a sviatočných dní. Odporcovi uložil povinnosť zabezpečiť náklady spojené s cestovaním a ubytovaním navrhovateľke aj dieťaťu v čase stretávania spôsobom uvedeným vo výroku rozsudku vzhľadom na jeho vyšší príjem. O trovách konania rozhodol podľa § 144 prvá veta O.s.p.

Odporca proti rozsudku súdu prvého stupňa podal odvolanie len do výrokov, ktorými bol upravený jeho styk s maloletým R. na každý párny rok počas vianočných sviatkov a každý rok cez letné prázdniny či už na Cypre alebo v takom termíne na Slovensku. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 9. septembra 2014 sp. zn. 6 CoP 21/2014 s poukazom na § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa „vo výroku o výživnom, styku a trovách konania s tou zmenou, že otec je povinný zabezpečiť náklady spojené s cestovaním a ubytovaním matke aj dieťaťu vo výške 1.500 Eur“ (s poukazom na § 220 O.s.p.). Právne svoje rozhodnutie odôvodnil § 25 ods. 2, § 62 ods. 1, 2, 3, 4, 5 a § 65 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine (ďalej len „zákon o rodine“), citáciou uznesení Ústavného súdu Českej republiky, vecne tým, že maloletý R. je vo veku 8 rokov, kedy nepochybne cestovať sám nemôže a tento stav by mu mohol spôsobiť stres. Zvolená alternatíva, že matka bude sprevádzať maloletého R. na Cyprus ako miesto výkonu styku, sleduje najlepší záujem maloletého a môže prispieť k stabilizácii maloletého pri dlhšom pobyte mimo domova. Odvolací súd poznamenal, že prítomnosť matky v blízkosti maloletého je dôležitá, avšak od odporcu nemožno očakávať, aby uhrádzal všetky výdavky s tým spojené. Preto limitoval náklady spojené s cestovaním a ubytovaním matky aj maloletého na sumu 1.500 eur na jeden pobyt, čo je v možnostiach, schopnostiach a majetkových pomeroch odporcu spolu s mesačným výživným vo výške 150 eur (tu s poukazom na § 65 ods. 5 vety prvej zákona o rodine), pretože dieťa vo veku 7 rokov sa môže dožadovať prítomnosti matky. S poukazom na dôvody uvedené v odôvodnení svojho rozhodnutia a ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p. uzavrel, že rozsudok vo výroku o výživnom, styku a trovách potvrdil so zmenou podľa § 220 O.s.p. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca, navrhol ho zmeniť, prípadne zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p. tvrdiac, že postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Namietal, že ide

o rozhodnutie zmätočné, nevykonateľné a nejasné, kedy vo výrokovej časti rozhodnutia je obsiahnutý výrok o tom, že sa rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdzuje so zmenou. S poukazom na ustanovenie § 218 - § 221 O.s.p. namietal, že takýto postup ustanovenia občianskeho súdneho poriadku nedovoľujú, pričom z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nie je jasné či ide o rozhodnutie potvrdzujúce alebo zmeňujúce. Znenie napadnutého rozsudku spôsobuje množstvo otázok a rozhodnutie súdu prvého stupňa nespresňuje, ale komplikuje. Podmienky stretávania odporcu s maloletým dieťaťom je nevyhnutné jasne a presne špecifikovať, aby nebolo možné ich vykladať viacerými spôsobmi a to aj vzhľadom na doterajšie správanie navrhovateľky. Súčasne namietal, že rozhodnutie trpí vadou nedostatočného odôvodnenia, nemajúceho náležitosti ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., pretože odvolací súd svoje odôvodnenie obmedzil na strohé konštatovania, že sprievod matky je možné chápať ako prípravu na realizáciu styku, prítomnosť matky sa má vnímať ako psychická opora maloletého a v možnostiach a schopnostiach otca je hradiť sumu 1.500 eur ako krytie nákladov na ubytovanie a cestovanie pre matku a dieťa, pričom súd žiadnym spôsobom nevysvetlil ako sa dopracoval konkrétne k sume 1.500 eur a prečo túto sumu považuje za primeranú a zrejme pre navrhovateľku aj dostačujúcu na trávenie mesiaca v "dovolenkovej destinácii" kde sa má realizovať stretávanie. Dovolateľ v dovolaní ďalej namietal, že uvedená suma nie je v jeho schopnostiach a možnostiach, pretože pokiaľ by sa mal riadiť napadnutým rozhodnutím a chcel by sa stretnúť dvakrát do roka so synom na Cypre, potom by musel vynaložiť ročne sumu 3.000 eur, čo pri jeho ročnom príjme 13.200 eur je značnou sumou a súd vôbec neodôvodnil, prečo má odporca hradiť matke letenku a ubytovanie. Keďže otec si nebude môcť dovoliť hradiť tak vysoké náklady na cestovné a ubytovanie pre matku a dieťa, obmedzia sa jeho stretnutia s ním iba na stretnutia na Slovensku, v dôsledku čoho dieťa stratí kontakt so starými rodičmi na Cypre, ako aj ostatnými členmi rodiny. Súčasne poukázal na to, že súd vychádzal z nesprávneho skutkového zistenia, pretože R. bol naposledy na Cypre v roku 2013 a nie v roku 2010 ako sa nesprávne uvádza v rozsudku.

Navrhovateľka v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie odmietnuť s poukazom na ustanovenie § 238 ods. 4 O.s.p. ako vylučujúce prípustnosť dovolania.

Kolízny opatrovník navrhol dovolanie zamietnuť (zrejme odmietnuť), považujúc rozsudok súdu prvého stupňa za vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci rozhodol odvolací súd rozsudkom. Občiansky súdny poriadok pripúšťa dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1), ďalej proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2) a napokon proti rozsudku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vo výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3).

Podľa § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

V citovanom ustanovení § 238 ods. 4 Občiansky súdny poriadok zakotvuje zásadu, že dovolanie nie je

prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine (zák. č. 36/2005 Z.z.) a že výnimku z tejto zásady predstavujú rozsudky o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva a o osvojení. V preskúmvanej veci išlo o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu podľa § 36 ods. 1 Zákona o rodine, teda o takú vec, na ktorú sa nevzťahuje výnimka v zmysle § 238 ods. 4 O.s.p. Vychádzajúc z toho zistenia je opodstatnený záver, že dovolaním odporcu napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vykazuje znaky rozsudku, v prípade ktorého je procesná prípustnosť dovolania vylúčená ustanovením § 238 ods. 4 O.s.p.

Podľa ustanovenia § 242 ods. 1 druhej vety O.s.p., ukladajúceho dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal prípustnosť dovolania smerujúceho proti rozsudku nielen vo vzťahu k § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Je potrebné uviesť, že ak v konaní došlo k niektorej z uvedených väd, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak tento opravný prostriedok neprípustný, teda aj rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci, v ktorej je dovolanie podľa ustanovenia § 238 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku vylúčené [porovnaj napríklad uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 11/1998, ktoré bolo uverejnené v časopise Zo súdnej praxe v čísle vydania (zväzku) 4 ročník 1998 na strane 76 pod č. 38].

So zreteľom na dovolateľom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerlal na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), pričom treba zdôrazniť, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá samo tvrdenie účastníka o existencii niektorej z uvedených procesných väd; určujúcim je zistenie, že k vade tejto povahy skutočne došlo.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa právneho názoru odvolacieho súdu ústavne súladný výklad zákonov (podľa čl. 152 ods. 4 ústavy), platného i v čase rozhodovania nižších súdov, v danom prípade predstavuje neoddeliteľnú

súčasť rozhodovacej činnosti a ako taký jedine zodpovedá základnému právu každého na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy (obdobne napr. I. ÚS 24/00).

Podstata základného práva priznaného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v prvom rade v oprávnení každého reálne sa domáhať ochrany svojich práv na súde a že tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola namietanému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré ustanovenie o súdnej ochrane vykonávajú, a teda, že základné právo na súdnu ochranu nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale ju aj v určitej kvalite, t.j. zákonom ustanoveným postupom súdu, dostať. Postup súdov v konaní o veci a jeho kvalita ustanovená zákonom je vyjadrením práva na súdnu ochranu účastníka konania vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy. Ochranu základným právam a slobodám poskytujú predovšetkým všeobecné sudy (I. ÚS 50/97, I. ÚS 54/97).

Z ustanovenia § 1 O.s.p. vyplýva, že Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Občianske súdne konanie je jednou zo záruk zákonnosti a slúži na jej upevňovanie a rozvíjanie. Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené (§ 3 O.s.p.).

Z uvedeného vyplýva, že o vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v predjednávanej veci ide.

Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvého stupňa rozviedol manželstvo účastníkov, maloletého R. zveril na čas po rozvode do osobnej starostlivosti navrhovateľke s oprávnením maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok, odporcovi uložil povinnosť prispievať na jeho výživu sumou 150 eur mesačne a upravil styk odporcu s maloletým spôsobom vo výroku uvedeným, pričom v odôvodnení uviedol, že vzhľadom na vek maloletého rozhodol o úprave styku len v prítomnosti (matky) navrhovateľky (čo však z výroku jeho rozsudku nevyplýva - pozn. dovolacieho súdu). Krajský súd v Prešove na odvolanie odporcu (otca) postupom podľa § 214 ods. 2 O.s.p. bez nariadenia pojednávania, rozsudok okresného súdu s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdil vo výroku o výživnom (odvolaním nenapadnutom - pozn. dovolacieho súdu), styku a trovách konania „s tou zmenou“, že odporca je povinný zabezpečiť náklady spojené s cestovaním a ubytovaním matke aj dieťaťu vo výške 1.500 Eur (s poukazom na ustanovenie § 220 O.s.p.).

Podľa § 155 ods. 1 vety prvej O.s.p., obsah rozhodnutia vo veci samej vysloví súd vo výroku rozsudku.

Esenciálnou náležitosťou meritórneho výroku je, že v ňom vymedzený obsah rozhodnutia (uloženie ukladaných povinností, právneho vzťahu alebo práva) je formulovaný určite a zrozumiteľne. Táto všeobecná požiadavka na kvalitu súdneho výroku dopadá aj na rozsudok vydaný v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom.

Výrok rozsudku vo vzťahu k ostatným častiam rozsudku (úvodu a odôvodneniu) tvorí najvýznamnejšie miesto celého rozhodnutia, z čoho vyplývajú aj zákonné požiadavky na jeho náležitosti a jeho formuláciu. Vzhľadom k tomu, že zákon vyžaduje určitosť petitu návrhu (§ 42 ods. 3, § 79 ods. 1, § 205, § 228 ods. 2, § 241 ods. 1 O.s.p.), ktorým je určovaný obsah rozhodnutia (§ 152 ods. 2 O.s.p.), nevyhnutne sa kladie požiadavka určitosti aj pre obsah rozhodnutia, ktoré musí svojou presnou a stručnou formuláciou vyčerpať celý obsah konečného návrhu tak, aby určitému návrhu zodpovedal aj určitý výrok rozsudku a aby nemohli vzniknúť o obsahu výroku žiadne pochybnosti ani v prípade núteného výkonu rozhodnutia. Uvedené platí v rovnakom rozsahu pre konanie tak na súde prvého stupňa, ako aj pre odvolacie konanie.

Podľa § 219 ods. 1 O.s.p., odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Podľa § 219 ods. 3 O.s.p., ak je rozhodnutie súdu prvého stupňa vecne správne iba o základe prejednáwanej veci, odvolací súd môže rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdiť len o jeho základe.

Podľa § 220 O.s.p., odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 219), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Novelizáciou Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 384/2008 Z.z. sa do ustanovenia § 219 ods. 1 vsunulo slovo „výroku“, na zdôraznenie vyjadrenia správnosti vecnej stránky výroku rozhodnutia, nie však vyjadrenia správnosti jeho odôvodnenia. K potvrdeniu rozhodnutia teda dôjde aj vtedy, ak odôvodnenie rozhodnutia nie je správne a tiež vtedy, ak nebolo v potrebnom rozsahu vykonané dokazovanie alebo dokazovanie bolo doplnené odvolacím súdom, avšak jeho výsledkom bolo vyhodnotenie dôkazov a ustálenie skutkového a právneho stavu, ktorý zodpovedal správnosti samotného výroku rozhodnutia. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd potvrdí rozhodnutie vo veci samej, ak je vo výroku vo veci samej správne, aj keď konanie na odvolacom súde vyžadovalo opakovanie dôkazov alebo ich doplnenie, aj keď záver súdu prvého stupňa nebol správny. Ak však právny záver súdu prvého stupňa nebol správny, vyžaduje sa, aby odvolací súd skôr ako rozhodne, splnil povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p.

Z ustanovenia § 219 ods. 2 O.s.p. vyplýva odvolaciemu súdu možnosť tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia, ktorá je však podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa, a to po skutkovej, ale tiež po právnej stránke. Ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného rozhodnutia.

Odvolací súd v prejednáwanej veci rozhodol s poukazom na ustanovenie 219 ods. 1, 2 O.s.p. tak, že potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o výživnom, styku a o trovách konania so zmenou podľa § 220 O.s.p. Okrem toho, že takýto spôsob rozhodnutia odvolacím súdom zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva, je potrebné prisvedčiť námietke odporcu, že výrok rozsudku odvolacieho súdu je neurčitý a v prípade výkonu rozhodnutia i nevykonateľný. Pokiaľ odvolací súd považoval za potrebné zmeniť rozsudok súdu prvého stupňa v niektorom z jeho mnohých výrokov, mohol tak urobiť len postupom podľa § 220 O.s.p., v takom prípade však musí uviesť, ktorý konkrétny výrok zmeňuje, a akým spôsobom. Nie je možné výrok rozsudku s poukazom na § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdiť a zároveň ho s poukazom na § 220 O.s.p. zmeniť.

Naviac, z rozsudku súdu prvého stupňa nie je možné jednoznačne určiť, ako súd upravil styk maloletého R. s odporcom (otcom), t.j., či „len“ v prítomnosti matky (por. čl. 8 rozsudku súdu prvého stupňa) alebo bez jej prítomnosti, pretože podľa výroku rozsudku súdu prvého stupňa (pre účastníkov záväzného) vyplýva len povinnosť matky maloletému zabezpečiť doprovod na Cyprus, z čoho však nevyplýva, že tak musí urobiť osobne, pričom z obsahu nie je dôvod pochybovať o tom, že styk na Slovensku sa má realizovať bez jej prítomnosti.

Rovnako z rozhodnutia odvolacieho súdu nie je možné jednoznačne zistiť, v akej konkrétnej výške je odporca povinný znášať náklady matky spojené s jej doprovodom maloletého na Cyprus, keď podľa výroku rozsudku mu bola jednoznačne uložená povinnosť zabezpečiť náklady vo výške 1.500 eur (por. výrok - ktorý v prípade nesplnenia uloženej povinnosti môže byť predmetom výkonu rozhodnutia), zatiaľ čo podľa odôvodnenia rozsudku, má odporca „prioritne zabezpečiť čo najhospodárnejšie prechodné ubytovanie matke“.

Okrem toho, že bolo potrebné prisvedčiť námietke dovolateľa, že výrok rozsudku odvolacieho súdu

nezodpovedá ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, je zmätočný a pripúšťa rôzny výklad, za dôvodnú treba považovať aj námietku odporcu, že postupom odvolacieho súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7.

Podľa § 213 ods. 3 O.s.p. ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné poukázať na to, že konanie pred súdom musí zabezpečiť pre účastníkov konania spravodlivú ochranu ich práv a záujmov (tzv. fair process). Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Občiansky súdny poriadok účastníkovi viaceré procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcich.

Dovolací súd poukazuje na to, že svoje procesné práva môže účastník konania uplatňovať nielen v konaní pred súdom prvého stupňa, ale aj pred súdom odvolacím. Realizácia týchto práv účastníka v odvolacom konaní je však znemožnená, ak odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, vychádzajúc zo skutočností, ktorými sa súd prvého stupňa vo svojom rozhodnutí nezaoberal z dôvodu, že o nich nerozhodoval, ku ktorým sa neúspešný účastník konania nevyjadroval, pretože k tomu ani nemal dôvod.

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. je odvolací súd skutkovými závermi súdu prvého stupňa viazaný. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvého stupňa sú preto značne obmedzené. Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.). Viazanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom ustáleným súdom prvého stupňa a podmienenie zmeny jeho skutkových záverov opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva zo zásady priamosti a ústnosti občianskeho súdneho konania. Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvého stupňa. Je tomu tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zachytené) v zápisnici o pojednávaní. V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada totiž je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvého stupňa. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvého stupňa ešte sprísnená. Pod opakovaním dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa netreba rozumieť opakovanie všetkých dôkazov, ale iba takých dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, o výsledkoch správnosti ktorých má odvolací súd pochybnosti. Pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu. Pokiaľ sa teda odvolací súd chce odchýliť od skutkového zistenia súdu prvého stupňa, ku ktorému dospel na základe pred ním bezprostredne vykonaného dokazovania, musí v súlade so zákonom zopakovať sám taký dôkaz spôsobom, ktorý určujú ustanovenia § 126 a § 131 ods. 1 O.s.p., a zadovážiť si tak rovnocenný (plnohodnotný, s rovnakou výpovednou hodnotou) podklad pre jeho prípadné odlišné hodnotenie. Je zásadne neprípustné, aby odvolací súd prehodnotil výsledky dokazovania a z nich vyplývajúce skutkové zistenia bez toho, aby tieto dôkazy opakoval.

Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že predmetom konania v uvedenej veci je starostlivosť súdu o maloleté dieťa. Konanie súdu vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti upravuje ustanovenie § 176 O.s.p. Spoločným znakom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých je, že v týchto konaniach ide predovšetkým o záujem maloletých detí v zmysle čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa nie je v zákone nijak definovaný, a preto musí byť posudzovaný s ohľadom na právo dieťaťa na rodinný život v zmysle čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v nadväznosti na

právo na starostlivosť oboch rodičov zakotvené v článku 7 a 9 Dohovoru o právach dieťaťa a čiastkové práva dieťaťa garantované v článku 12 Dohovoru o právach dieťaťa. Výsledkom týchto konaní by teda nemalo byť vyriešenie sporu medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie výsledku konania, ktorý zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletého. Konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti patrí medzi nesporné konania, ktorých demonštratívny výpočet je uvedený v § 120 ods. 2 O.s.p. Nesporné konania sú ovládané zásadou vyšetrovacou, podľa ktorej je súd povinný vykonať aj iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, ako boli účastníkmi navrhnuté. Súd má v nesporných konaniach možnosť aktívne spolupôsobiť pri zisťovaní skutkového stavu vykonaním ďalších, účastníkom nenavrhovaných dôkazov do konania. Neznamená to ale, že by odvolací súd nemal byť pri zisťovaní skutkového stavu viazaný procesnými predpismi upravujúcimi spôsob vykonávania dôkazov v odvolacom konaní (§ 120, § 132, § 211, § 213 ods. 1 a 3, § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p.).

Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa vyplýva, že tento súd, vychádzajúc z výsledkov pred ním vykonaného dokazovania (predovšetkým zistených zárobkových pomerov navrhovateľky - 600 eur a zárobkových pomerov odporcu - 1.180 eur) dospel k záveru, že určené výživné na maloletého v sume 150 eur je primerané nielen odôvodneným potrebám maloletého, ale tiež s prihliadnutím na zárobkové možnosti odporcu. Úpravu styku odporcu s maloletým odôvodnil úpravou vykonanou v konaní vedenom pod sp. zn. 24 P 296/2013 s poukazom, že v tom konaní odporca súhlasil s doprovodom matky dieťaťa na Cyprus. To napriek tomu, že odporca s hradením nákladov navrhovateľky spojených s doprovodom maloletého na Cyprus v tomto konaní nesúhlasil (por. čl. 41-42) s ktorými námietkami sa však súd prvého stupňa v dôvodoch svojho rozhodnutia žiadnym spôsobom nevysporiadal, nebral ich do úvahy a z obsahu spisu ani nevyplýva, že by vykonal dokazovanie obsahom spisu sp. zn. 24 P 296/2013. Napriek výslovným námietkam odporcu v dôvodoch odvolania týkajúcich sa jeho neschopnosti znášať finančné náklady spojené s doprovodom a pobytom navrhovateľky na Cypre, odvolací súd, dospel k záveru, že odporca je schopný znášať výdavky spojené s jej pobytom na Cypre vo výške 1.500 eur za jeden pobyt bez toho, že by v tomto smere akékoľvek dokazovanie vykonal, pričom s námietkami odporcu v tomto smere sa žiadnym spôsobom nevysporiadal, nevyjadril sa k jeho deklarovanému záujmu vyzdvihnúť osobne dieťa v bydlisku navrhovateľky a zabezpečiť mu osobný doprovod na Cyprus. Len s poukazom na čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa a záujem maloletého uzavrel, že dieťa vo veku 7 rokov (v súčasnosti 9 rokov) sa môže dožadovať prítomnosti matky (ponechajúc bez povšimnutia vyriešenie otázky, akým spôsobom bol styk upravený, t.j., či v prítomnosti matky alebo bez jej prítomnosti). Bez akéhokoľvek povšimnutia ponechal námietky odporcu uvádzané v odvolaní, že hradenie nákladov navrhovateľky na dopravu a pobyt na Cypre nie je v jeho finančných možnostiach, hoci tvorili podstatu dôvodov jeho odvolania.

Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd napriek tomu, že zmenil rozsudok súdu prvého stupňa, nezopakoval ani nedoplnil dokazovanie, len prehodnotil ním vykonané dokazovanie bez toho, aby v súlade s § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom by zopakoval dokazovanie alebo dokazovanie zákonným spôsobom vykonal - doplnil (§ 126, § 129 ods. 1, § 131 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.). Podľa dovolacieho súdu tento postup odvolacieho súdu pri prejednaní odvolania proti rozsudku súdu prvého stupňa nezodpovedal požiadavkám riadneho procesu (fair process). Len na základe prehodenia dôkazov, ktoré vykonal súd prvého stupňa nemohol získať rovnocenný podklad pre iné hodnotenie skutkového stavu než ku ktorému dospel súd prvého stupňa.

Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že odvolací súd nielenže prehodnocoval dôkazy, ktoré vykonal súd prvého stupňa, ale hodnotil aj dôkazy, ktoré pred súdom prvého stupňa neboli vykonané vôbec a sám ich nevykonal (spis sp. zn. 24 P 296/2013). Dovolací súd tu poukazuje zároveň na rozpor v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu, strana 6 ods. 1, kde odvolací súd uvádza, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil v zmysle § 219 ods. 1, 2 O.s.p. (t.j. v celom rozsahu sa s ním stotožnil) so zmenou podľa § 220 O.s.p. (t.j. neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie). Ako bolo už vyššie uvedené, nie je možné výrok rozsudku s poukazom na § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdiť a zároveň ho s poukazom na § 220 O.s.p. zmeniť.

V danom prípade podľa názoru dovolacieho súdu možno dospieť k záveru, že odvolací súd postupoval v

rozpore so znením § 213 ods. 3 O.s.p., a teda, že sa natoľko odchýlil od jeho znenia, že sa zásadne poprel jeho účel a význam. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze I. ÚS 118/2013 z 22. januára 2014 konštatoval, že okrem nedostatočne odôvodnených rozhodnutí všeobecných súdov ústavný súd ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva) hodnotí aj také ich rozhodnutia, ktoré síce môžu vykazovať rozsiahle odôvodnenie, avšak ktorými boli normy podústavného práva interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08), pričom tento prístup možno nájsť aj v judikatúre Ústavného súdu Českej republiky (napr. III. ÚS 150/99). Tento zároveň uviedol, že prílišný formalizmus pri výklade právnych noriem vedúci k extrémne nespravodlivému záveru potom znamená porušenie základných práv (IV. ÚS 1735/07). Spravodlivosť je totiž kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie súdnej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako nesúladne s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení (m. m. I. ÚS 26/2010). Ústavný súd považuje za samozrejmé a určujúce, že vždy je potrebné vychádzať z individuálnych, teda na konkrétnych zisteniach založených rozmerov každej súdom prerokováanej veci. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické; to však nezabavuje všeobecné súdy urobiť všetko pre nájdenie spravodlivého riešenia, akokoľvek sa to môže javiť zložité.

Dovolací súd dospel k záveru, že postupom odvolacieho súdu nerešpektujúcim princíp spravodlivosti a platnú úpravu Občianskeho súdneho poriadku o potrebe nariadiť odvolacie pojednávanie, sa odporcovi odňala možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Odporcom namietanou vadou konania odvolacieho súdu spočívajúcou v nepreskúmateľnosti odôvodnenia jeho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.) sa dovolací súd nezaoberal, pretože z vyššie uvedeného je dostatočne zjavné, že odvolací súd porušil právo účastníkov na spravodlivý proces. Týmto chybným postupom súdu došlo k odňatiu možnosti účastníkom konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a táto skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.